

СОЦІАЛЬНІ І ЕКОНОМІЧНІ НЕБЕЗБЕКИ БІДНОСТІ

*Ковальов Є.В., д.е.н., професор
Харківський національний університет внутрішніх справ*

Продовжує погіршуватись сучасне економічне становище України. Іде стрімке збідніння і необґрунтоване збільшення розриву у доходах між групами населення. За даними досліджень Інституту соціології НАНУ, якщо на початку 1990 – х років співвідношення доходів 10% найбагатших і 10% найбідніших українців складало 12 : 1, в 2002 році – 30 : 1, то к 2010 року воно виросло до 40 : 1 [1, с. 3]. У світі ця проблема також загострюється. Співвідношення 20% найбагатшої частини населення Землі до 20% найбіднішої складало: в 1960 р. – 30 : 1; в 1980 р. – 45 : 1; в 1990 р. – 60 : 1; в 2000 р. – 140 : 1 [2, с. 13]. Хоча якщо розглядати окремі розвинуті країни, то співвідношення доходів багатих і найбідніших верств населення у Китаї становить 7 : 1, у країнах ЄС – 5-7 : 1, в Японії – 4,3 : 1 [3, с. 5]. При цьому, ООН в 1974 р. прийняла «Декларацію про встановлення міжнародного економічного порядку», яка рекомендувала максимальний розрив між багатими і бідними не більше 3 : 1 [2, с. 9]. Європейська соціальна хартія, прийнята Радою Європи у 1996 році, рекомендувала в якості соціального стандарту держави співвідношення доходів 10% найбагатших до 10% найбідніших – не більше 10 : 1 [3, с. 5].

Для сучасної України проблема бідності проявляється і усередині – коли більшість населення стає все бідніше, а багатство концентрується у невеличкій групі людей, і зовні – коли країна стає бідніше інших країн світу. Збільшення економічної нерівності населення веде до загострення соціальної напруги, конфліктів, зростання злочинів і економічної небезпеки. Внаслідок «зовнішнього» збідніння наростає міграція населення в інші країни. В зв'язку з цим для України гостро актуальною є швидка і ефективна реформа економічного збагачення і обґрунтованого пропорційного зростання доходів груп населення.

Слід визнати, що реформування не завжди успішно, шляхом складних і непопулярних рішень, але іде одночасно по багатьом напрямкам. На жаль у переліку намічених і здійснюваних реформ відсутня, на наш погляд, головна реформа розвитку – реформа економічного збагачення України. У бідній країні завжди буде процвітати корупція. Бідна країна не зможе захистити себе, забезпечити свободу і незалежність, достойні умови життя, розвиток народу, економічну безпеку держави. Тобто в цих умовах реформа економічного збагачення стає головною реформою розвитку. Без її успішного проведення інші реформи приречені на провал.

Незважаючи на втрати, наша держава ще має великий промисловий, аграрний, ресурсний, інтелектуальний потенціали, приємні природно-кліматичні умови, займає вигідне географічне положення. В цих умовах зовсім очевидно, що для успішної реформи швидкого збагачення України, необхідні швидкі, креативні дії з управління економікою.

По-перше, в сучасних умовах слабкого розвитку внутрішнього ринку його основними суб'єктами стають підприємці, малі і середні підприємства. Вони

сприяють трудовій зайнятості населення, реалізації творчих можливостей людей, зниженню рівня безробіття, доланню бідності, формуванню середнього класу. Малі і середні підприємства внаслідок обмеженості ресурсів частіше використовують стандартні технології, швидко пристосовуються до змін в умовах господарської діяльності і забезпечують раціональне переміщення капіталу із однієї господарської сфери у іншу. Поряд з цим історичний досвід розвинутих країн свідчить про те, що велика роль у формуванні економічного потенціалу країни, підтриманні її економічної безпеки, розвитку експорту і заробітку на світових ринках належить великим підприємствам в організаційній формі міжнародних корпорацій. Внаслідок високої виробничої потужності вони можуть працювати з дуже великими обсягами унікальної продукції, зберігати та розвивати високі технології, концентрувати групи висококваліфікованого персоналу, створювати умови для високоефективної праці, успішно конкурувати на світових ринках з фірмами інших країн. Таким чином, в сучасних умовах основними суб'єктами внутрішнього ринку стають малі і середні підприємства. Визначальна роль у розвитку експорту і заробітку на зовнішніх світових ринках розвинутих країн належить великим підприємствам в організаційній формі міжнародних корпорацій.

По-друге, внаслідок переважної консервативності покупців, Україна має запропонувати ринкам розвинутих країн товари, до яких покупці вже звикли, якість яких відповідає діючим стандартам і які виготовлені за сучасними технологіями. При цьому, можна погодитися з висновком академіка РАН В. Полтеровича, що «на початкових етапах не варто робити ставку на «технологічні прориви», для цього у нас немає ні коштів, ні відповідної інфраструктури; варто ефективно запозичувати західні технології, і при цьому не обов'язково одразу найпередовіші» [4, с. 24]. Переконливим прикладом може бути досвід Японії, яка ефективно використовувала цю стратегію для свого економічного розвитку у післявоєнні роки.

Україні необхідно швидше попрощатись з ілюзіями самостійного технологічного «прориву» у постіндустріальне майбутнє. Доцільно ефективно використовувати досвід країн, які успішно пройшли важкий шлях економічного збагачення. Це позбавить нас від зайвих помилок і витрат.

Література:

1. Зеленина Е. Одна Украина, две нации... / Е.Зеленина // Время. – 2012. – 12 января (№ 4). - С.3.
2. Казанцев Э.Ф. Энергетика, экономика и экология / Э.Ф.Казанцев, А.И.Елисеев // Энергосбережение. – 2003. - № 12. - С. 11 - 19.
3. Папієв М. Світовий досвід застосування соціальних стандартів / М. Папієв // Економіка України. – 2004. - №1. - С.4 - 12.
4. Полтерович В. Стратегии модернизации: институты и коалиции / В. Полтерович // Вопросы экономики. – 2008. - № 4. – С. 21 – 32.